

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALEKTEN

RIJKSUNIVERSITEIT GENT
Seminarie voor Vlaamse Dialektologie
Blandijnberg 2
9000 Gent
(tel : 091/64.40.79 of 64.40.81)

Vragenlijst 53
Juni 1991

LEERLOOIERIJ

Dialekt van : (stad, dorp, gehucht, wijk), (gemeente), . . (prov).
=====

GESPROKEN DOOR :

OPGETEKEND DOOR :

Naam :	Naam :
Geboorteplaats :	Dialect :
Geboortejaar :	Geboortejaar :
Waar opgegroeid :	(Vroeger) beroep :
(vroeger) Beroep :	Ik ben naar school
In welke gemeente werd	geweest totjaar
beroep uitgeoefend.	Hoogste diploma :
Dialekt van moeder :	Adres en telefoonnr. :
Dialekt van vader :	
Dialekt van echtgeno(o)te :	
Ik ben naar school geweest tot...jaar.	
Datum van invullen van vragenlijst :	
Adres en telefoonnummer	
.	
.	
.	

Beste medewerker/ster,

Deze vragenlijst moet dienen voor een dialektwoordenboek. Wilt u er dus zorg voor dragen dat u steeds woorden geeft die in uw dialekt gebruikelijk waren of zijn. Tracht de dialektuitspraak zo goed mogelijk weer te geven. Maak u echter geen zorgen als dat soms moeilijk blijkt te zijn. Elke aanduiding, hoe onvolmaakt ook, is welkom.

Heel wat zaken en handelingen waarnaar hier geïnformeerd wordt, zijn al lang niet meer in gebruik. Probeer zo mogelijk bij gewezen arbeiders uit de leersector daarover wat te weten te komen. Wees echter niet ontmoedigd als dat niet lukt. Anderzijds zou u ons zeer helpen indien u ons zou wijzen op voorwerpen, handelingen of gewoonten die wij over het hoofd hebben gezien. Opmerkingen kan u altijd op een apart blad bijvoegen.

Mogen wij u vragen de lijst in te vullen voor slechts één plaats en niet voor een hele streek ? Geef dan de dorpsnaam op van voor de gemeentefusies. U vult dus bijvoorbeeld in voor Zeveneken, gemeente Lochristi of voor Kemmel, gemeente Heuvelland of Hoek, gemeente Terneuzen. Bij voorbaat dank.

1. HUIDEN ALGEMEEN

Hoe noemt u in het dialect :

- | | |
|--|--|
| 1. een handelaar in huiden in 't algemeen | |
| 2. een handelaar, die alleen inlandse
huiden verhandelt | |
| 3. een handelaar, die binnen- en
buitenlandse huiden verhandelt | |
| 4. het gebouw, de ruimte waarin huiden
opgeslagen worden | |
| 5. Hoe heet : de huid van een dier
afstropen, villen. | |
| 6. de huid van een dier in het algemeen,
onbewerkt of bewerkt | |

Als er onderscheid gemaakt wordt :

- | | |
|--|--|
| 7. de huid van een groot dier (rund,
paard...) | |
| 8. de huid van een klein dier (konijn,
hamster...) | |
| 9. de huid van een middelgroot dier (geit,
schaap...) | |

Wat zijn de dialectbenamingen van huiden naar de herkomst :

Huid afkomstig van dieren uit

- | | |
|---|--|
| 10. het binnenland ? | |
| 11. de ons omringende landen | |
| 12. uit West-Europa en Noord-Afrika | |
| 13. uit Noord-Amerika | |
| 14. uit het Verre Oosten | |
| 15. uit andere delen van de wereld | |
| 16. Als niet elke hier vermelde groep een eigen benaming
heeft, welke benamingen naar de herkomst kent u dan en met
welke betekenis | |
| 17. pas afgestroopte en nog onbewerkte
huid (aangevoerd ter bewerking uit het
binnenland) | |

- | | |
|---|--|
| 18. huiden op elkaar, op een stapel leggen | |
| 19. huid die ter bewaring ingezouten is | |
| 20. huiden ter bewaring inzouten | |
| 21. de huid opvouwen na het inzouten | |
| 22. opgevouwen huiden op elkaar stapelen | |
| 23. een stapel van 3 of 4 opgevouwen huiden | |
| 24. ter bewaring huiden behandelen met een zuurzoute oplossing | |
| 25. de oplossing van zout en zwavelzuur waarin huiden ter bewaring gedompeld worden | |
| 26. de zo behandelde huid | |
| 27. (buitenlandse) huid die ter bewaring gedroogd is | |
| 28. (buitenlandse) huid die ter bewaring gekoeld wordt | |
| 29. (buitenlandse) huid die ter bewaring diepgevroren wordt | |
| 30. huiden op rekken te drogen hangen | |
| 31. huid bestemd om er leder van te maken | |
| 32. huid bestemd om er bont van te maken | |
| 33. huid van runderen (algemeen) | |
| 34. huid van een onvoldragen kalf | |
| 35. huid van een nuchter of jong kalf | |
| 36. huid van een kalf dat al gegraasd heeft | |
| 37. huid van een vaars | |
| 38. huid van een koe | |
| 39. huid van een stier | |
| 40. huid van een os | |
| 41. huid van het Indisch rund of de Zeboe | |
| 42. huid van paarden | |

63. dunner worden in de richting van de rug (vooral bij stierhuiden)	
64. zonder beschadiging (opgelopen tijdens het villen)	
65. beschadigd (tijdens het villen)	
66. licht beschadigd	
67. zwaar beschadigd	
68. Kent u hiervoor naast de dialektterm ook gebruikelijke handelstermen	
69. een snee aangebracht tijdens het villen	
70. beschadigd door uitwendige schrammen	
71. beschadigd door schuren of wrijven	
72. beschadigd door worm- en horzelgaten	
73. een worm- of horzelgat	
74. een huid door worm- of horzelgaten beschadigd	
75. Kent u hier verschillende benamingen volgens de graad van beschadiging, Zo ja, geef de naam en verklaring ervan.	
76. een litteken in de huid van een genezen wormgat	
77. beschadigd door zweren of verzweringsen	
78. beschadigd door brandmerking	
79. beschadiging van een brandmerk	
80. beschadigd door schurftmijten of luizen	
81. de beschadiging door schurft of luizebeet	
82. beschadiging door stront, mest	
1.1.2. <u>Eigenschappen ten gevolge van de bewaringscondities</u>	
83. haar loslaten ten gevolge van een slechte bewaring	

- | | |
|--|--|
| 84. de beschadiging hierdoor veroorzaakt | |
| 85. beschadigd door haarbos (gezegd van de huid) | |

1.2. ONDERDELEN VAN DE HUID

Hoe heten de onderdelen van de huid aangegeven op de tekening met de volgende cijfers :

- | | |
|--|--|
| 86. (ill.86) | |
| 87. (ill.87) | |
| 88. (ill.88) | |
| 89. (ill.89) | |
| 90. (ill.90) | |
| 91. (ill.91) | |
| 92. de kant van de huid waar het haar zich bevindt | |
| 93. de kant van de huid waar het vlees heeft gezeten | |
| 94. de dunne bindweefsel laag tussen lederhuid en vlees (het wordt samen met vlees- of vetresten van de huid verwijderd) | |

2. BEWERKING VAN HUIDEN

2.1. Algemeenheden

- | | |
|---|--|
| 95. Persoon die huiden met het haar tot bont looit | |
| 96. het bedrijf waar huiden tot leer gelooit worden | |
| 97. de eigenaar, bedrijfsleider van een looierij | |
| 98. de knecht, arbeider in de looierij | |

2.2. Bewerkingen voorafgaand aan het looien - de voorlooiing

- | | |
|--|--|
| 99. huiden in bewerking nemen | |
| 100. de afdeling, de ruimte voor bewerkingen die aan de looiing voorafgaan (werkhuis, nathuis) | |
| 101. de arbeider die hier werkt | |

- | | | |
|------|---|--|
| 102. | de verhoging waarop de arbeiders hier staan om niet voortdurend in het water te staan | |
| 103. | het weken en wassen van huiden in stromend water, aan een rivier, beek of speciaal aangebrachte watergeul | |
| 104. | het weken en wassen van huiden in een draaiend vat (walvat) | |
| 105. | het weken en wassen van verse huiden | |
| 106. | het uitwassen en spoelen van gezouten huiden | |
| 107. | het weken van gedroogde huiden | |
| 108. | het wassen en weken van bevroren huiden | |
| 109. | de kuip waarin huiden geweekt worden | |
| 110. | de stenen bak (vaak half bovengronds) waarin huiden geweekt en gespoeld worden | |
| 111. | een kuip of bak vullen met huiden | |
| 112. | het water uit de kuip of bak aflat | |
| 113. | de huiden uit de kuip of bak uithalen | |
| 114. | een ronddraaiend vat waarin huiden diverse bewerkingen kunnen ondergaan, doch meestal gebruikt wordt om te spoelen (ill. 114) | |
| 115. | het opzwellen van huiden door het water | |

2.3. Ontharen en ontvlezen

- | | | |
|------|---|--|
| 116. | de beschermende schort gedragen bij het vlezen en haren | |
|------|---|--|

2.3.1. Ontharen

- | | | |
|------|---|--|
| 117. | Hoe noemt men alle bewerkingen samen om de huiden van het haar te ontdoen | |
| 118. | Hoe heet het langere haar dat gemakkelijk te verwijderen is | |

119. Hoe heet het jonge, pas uitspruitende haar, dat moeilijk te verwijderen is

120. Hoe noemt men de methode waarbij de haren worden weggeschoren

2.3.2 Marten

121. Huiden in een gesloten en verwarme ruimte (tot $\pm 20^\circ$) lichtjes laten beginnen rotten om de haren los te laten komen

122. de ruimte waarin dat geschiedt

123. als dat een kast of kist is

124. als dat een hok is

125. als dat een kelderruimte is

2.3.3. Kalken

126. huiden doordrenken aan de vleeskant met kalkmelk. (Dit gebeurt vooral met schapevellen, om ze te kunnen ontharen)

127. huiden in een kalkoplossing hangen, leggen of draaien om het haar los te maken

128. de kalkoplossing die daarvoor gebruikt wordt

129. een mengsel van gebluste kalk met water

130. een pas aangemaakt mengsel met gebluste kalk

131. een mengsel dat al een paar malen gebruikt is en zodoende minder alkalisch is

132. een vele malen gebruikt mengsel dat door zijn ammoniakgehalte niet verder bruikbaar is

133. het mengen van vers en gebruikt mengsel

134. kalk toevoegen aan een bijna uitgewerkt kalkmengsel

135.	de kuip waarin het kalkmengsel aangemaakt of gegoten wordt	
136.	het uithalen, uittrekken van de huiden uit een kalkbad	
137.	het opnieuw onderdompelen van de huiden in een volgend kalkbad	
138.	de grote tang om huiden uit een kalkput of anderszins uit het water te halen (ill. 138)	
139.	het kalkmengsel roeren met een stok	
140.	de speciale stok waarmee het kalkmengsel geroerd wordt	
141.	het opzwellen van de huid ten gevolge van het kalken	
142.	voldoende met kalk bewerkt, gezegd van de huid	
143.	de afdeling, de fabrieksruimte waar gekalkt wordt	
2.3.4. <u>Andere methodes om het haar los te maken</u>		
144.	huiden met een zwaveloplossing bewerken om het haar los te maken	
145.	Hoe heet zo'n oplossing	
146.	huiden met een zure oplossing bewerken om het haar los te maken	
147.	Hoe heet zo'n oplossing	
148.	huiden bewerken met een oplossing afgeleid van gegist graan (gerst of rogge) om de haren los te laten komen	
149.	Hoe heet zulk een oplossing	
2.3.5. <u>Haren</u>		
150.	het los komen van de haren na behandeling met kalk of een ander middel	
151.	het losmaken van de haren op een halfrond werkblad met behulp van een speciaal mes	

152.	de schuine stelling met halffrond werkblad van hout waarop onthaard wordt	
153.	de schuine stelling met halffrond werkblad van hardsteen (arduin) of marmer	
154.	de schraag waarop deze ronde balk aan een einde rust ?	
155.	het mes om te ontharen, het is vrij stomp, en gebogen naar de ronding van het werkblad, het heeft twee handvatten ? (ill. 155)	
156.	het handwerktuig van hardsteen of leisteel vroeger ook gebruikt om te ontharen (ill. 156)	
157.	de werkman die onthaart	
158.	machinaal ontharen	
159.	Hoe heet een machine om te ontharen	
160.	de huiden draaien in een vat met een oplossing van zwavelnatrium, poederkalk en zout om te ontharen. De haren gaan hierbij verloren	
161.	Hoe zegt men van de huid dat ze van alle haren ontdaan is	
2.3.6. <u>Ontvlezen</u>		
162.	de overblijvende vleesresten samen met het onderhuidse bindweefsel verwijderen	
163.	de schuine stelling met gebogen werkblad waarop de huid ontvleesd wordt . (zo de naam of zaak verschilt van vraag 152 ...)	
164.	het mes waarmee men ontvleest. Het is gebogen en scherp aan twee zijden (ill. 164)	
165.	hiervoor kan ook een recht en buigzaam mes gebruikt worden. Hoe heet dit ? (ill. 165)	
166.	hoe heet machinaal ontvlezen	
167.	de machine om te ontvlezen	

- | | |
|------|---|
| 168. | de huiden na het ontharen en
ontvlezen aan beide zijden
definitief schoonmaken en
gladstrijken met een stenen
handwerktuig (fr. queurser) |
| 169. | dat stenen handwerktuig (fr.
queurse) |
| 170. | de uitrafelende randen of flarden
van de huid afsnijden na het
ontvlezen |
| 172. | de werkman die ontvleest |
| 173. | de afdeling of ruimte waar men
ontvleest |
| 174. | Hoe noemt men een huid die helemaal
onthaard en ontvleesd is |
| 175. | Hoe zegt men van een huid dat ze
helemaal onthaard en ontvleesd is |

Hoe heten de resten die men overhoudt van het ontvlezen ? Ze kunnen gebruikt worden om er lijm van te maken (lijmvlees)

- | | |
|------|--|
| 175. | in het algemeen |
| 176. | als ze met de hand verwijderd zijn |
| 177. | als ze machinaal verwijderd zijn |
| 178. | het in een kalkoplossing leggen van
lijmvlees om te bewaren |
| 179. | de kuip waarin lijmvees wordt
bewaard |
| 180. | het drogen van lijmvees ter bewaring |
| 181. | tegen de muur plakken van lijmvees
om het te drogen |
| 182. | het raam of de stelling waarop
lijmvlees ter bewaring gedroogd
wordt |
| 183. | koeken, klompen van gedroogd
lijmvlees |

2.3.7. Nakalken

- | | |
|------|---|
| 184. | onthaarde huid opnieuw met kalk
behandelen om de huid te doen
zwellen |
|------|---|

2.3.8 Splitten van de huid

185. de nagekalkte huid in twee of meer lagen splijten

De machine waarmee huid (of leer) gesplit wordt ?

186. in het algemeen

187. met een vast mes

188. met een mes dat als een lintzaag over twee wielen loopt

189. de onderste laag van gesplitste huid waarop geen nerftekening voorkomt

190. het leer dat hiervan gemaakt wordt

191. de bovenkant van een gesplitste huid, waarop de nerftekening voorkomt

192. het leer dat daarvan gemaakt wordt

193. de werkman die de splitmachine bedient of dit proces controleert

2.3.9. Schaven, egaliseren van de huid

194. de onthaarde en ontvleesde huid aan de vleeskant op gelijke dikte brengen met een speciaal mes of met een machine

195. Het werkblad of de tafel waarop de huid geschaafd wordt (zo dat niet identiek is met vraag 152)

196. het mes waarmee de huid geschaafd wordt (ill.196)

197. de machine waarmee de huid geschaafd wordt

198. de werkman die de huid afschaaft

199. de ruimte of afdeling waar de huiden geschaafd worden

200. de huid te dun afschaven

201. een te dun afgeschaafde plek in de huid

2.3.10. Ontkalken

202.	hoe heet het grondig spoelen om de kalkresten uit een onthaarde en ontvleesde huid te verwijderen	
Hoe zegt men :		
203.	volledig ontkalken	
204.	gedeeltelijk ontkalken	
205.	het ontzwellen en soepel worden van de huid door het ontkalken	
206.	Hoe heet het zure vloeistofmengsel waarin huiden ontkalkt worden ? (alg. benaming)	
207	een mengsel met minerale zuren bv. zwavelzuur, zoutzuur of chloorwaterstofzuur, natriumbisulfiet, boorzuur ? Kent u een benaming voor elk van die	
208.	een mengsel met organisch zuur , bv. melkzuur, creosootzuur, mierzuur, azijnzuur, boterzuur, verzuurde plantaardige looivochten. Kent u een benaming voor elk van die	
209.	Kent u een verschillende benaming naargelang dit zuur koud (14-16°C) of	
210.	warm (33 - 38°C) werd gebruikt ?	
211.	Hoe heet een mengsel dat het bij het ontkalken het leer extra soepel maakt ? Vroeger gebruikte men daartoe een mengsel van spoelwater met dierlijk afval of dierlijk mest	
212.	een mengsel met afval (bloed, vleesresten)	
213.	een mengsel met mest of gier ?	
214.	een mengsel met zemelen ?	
215.	Thans gebruikt men daarvoor een mengsel met een geprefacriceerd preparaat. Hoe heet dit ? (kunstbeits)	

- | | | |
|------|---|--|
| 216. | Hoe heet het soepel maken tijdens het ontkalken met een van de bovengenoemde preparaten ? | |
| 217. | Hoe noemt men het fysiek verwijderen van kalk en onzuiverheden na het chemisch ontkalken en/of beitsen ? (kletten, klitten) | |
| 218. | Hoe heet het voorwerp (een soort mes) , waarmee dit gedaan wordt ? | |
| 219. | Hoe heet het vuil dat zo voor de looiing nog van de ontkalkte huid wordt verwijderd ? (knies) | |

1.4. LOOIEN

- | | | |
|------|---|--|
| 220. | Hoe heet de bewerking in het algemeen waarbij een onthaarde huid overgaat in leer ? | |
| 221. | Hoe heet een produkt in het algemeen, dat gebruikt wordt om een looiende oplossing te maken ? | |
| 222. | Hoe heet de vloeistof met looimiddel waarin huiden tot leer gelooid worden ? | |
| 223. | Hoe heet de eenheidsmaat waarin het gehalte aan looiende bestanddelen in een looistofoplossing wordt uitgedrukt ? | |
| 224. | Hoe heet het instrument waarmee dat wordt gemeten ? | |
| 225. | Hoe heet looiing met plantaardige looistoffen ? | |
| 226. | looiing met minerale looistoffen in het algemeen | |
| 227. | looiing met aluin | |
| 228. | looiing met chroom | |
| 229. | looiing met vetstoffen | |
| 230. | een combinatie van de bovengenoemde looiingen | |
| 231. | Hoe heet om het even welke looiwijze die het looiproces verkort ? | |

232. Hoe noemt men een lichte looiing
doen ondergaan voorafgaand aan de
eigenlijke looiing ?

233. Hoe zegt men : definitief looien ?

2.4.1. Kuiplooiing

234. Hoe heet de ouderwetse manier van
looien in kuipen of bakken, waarbij
de huiden en vaste looimaterialen
afwisselend op elkaar werden gelegd
en met water overgoten. Deze
looimethode duurde zeer lang, van 1
tot 3 jaar. Ze is reeds in de 19e
eeuw in onbruik geraakt ?

235. elk van de kuipen of bakken waarin
werd gelooid

236. het verplaatsbaar dakje boven zo'n
kuip

237. de te looien huiden in de kuip
leggen

238. schorsmeel op de huiden (Roret)
strooien

239. de kuip met huiden laten vollopen
met water

240. een luchtbel onder een huid

241. zware stenen boven op de huiden
gelegd om te verhinderen dat ze
boven water komen

242. het water uitpompen of aflaten

243. de pomp die daarvoor gebruikt werd
(ill.243)

244. de huiden uittrekken

245. de looistof van de huiden verwijderen

246. de huiden in een nieuw bad leggen

247. de huiden aanduwen of aanstampen in
de kuip

248. elk van de opeenvolgende looibaden

249. de laatste beurt in het kuiplooien

250. Kent u i.v.m. de kuiplooiing andere
zaken en benamingen ?

2.4.2 Plantaardige looistof

251.	Hoe heet de bast van houtgewas in het algemeen ?	
252.	de schors van bomen in het algemeen	
253.	de schors van hagen of jonge eiketakken (akkermaalshout)	
254.	schors van eikebomen	
255.	schorsbenamingen naar de streek van herkomst naam herkomst	
256.	schorsbenamingen naar de boomsoort naam boomsoort	
257.	eikeschorsmeel	
258.	een meel dat uit een concentraat van plantaardige looistofhoudende extracten bestaat en dat aan (eike)schorsmeel wordt toegevoegd om de werking ervan te versterken (gemalen hout of bladeren)	
259.	Kent u hiervan verschillende soorten en hun naam ? naam omschrijving	
260.	Hoe noemt men looien met plante-extracten ?	
261.	een bundel gedroogde schors	
262.	schors in kleine stukken hakken	
263.	het (hak)mes waarmee dat gebeurt	
264.	het stuk boomstam waarop de schors wordt gehakt	
265.	de machine waarmee schors in stukken wordt gekapt	
266.	de molen waarin gehakte schors tot meel wordt gemalen	

- | | | |
|------|---|--|
| 267. | de ruimte waar de ruwe of gehakte schors wordt bewaard | |
| 268. | gemalen schors | |
| 269. | de ruimte waar schorsmeel en/of extracten worden bewaard | |
| 270. | schorsmeel mengen met water en omroeren om het op de huiden te kunnen strooien | |
| 271. | de schop waarmee schorsmeel (eventueel natgemaakt) in een mand geschept wordt (ill.271) | |
| 272. | de mand waarin schorsmeel gedragen wordt (ill. 272) | |
| 273. | de zeefvormige schepper waarmee men schorsmeel uit de looioplossing kan scheppen | |
| 274. | Hoe heet de looioplossing van water en schorsmeel in het algemeen ? | |
| 275. | eenmaal gebruikt | |
| 276. | tweemaal gebruikt | |
| 277. | meermaals gebruikt | |
| 278. | een looioplossing met schorsmeel die geen looivermogen meer heeft | |
| 279. | schorsmeel dat in een looioplossing gediend heeft en geen looivermogen meer bezit | |
| 280. | afgewerkt en tot brandstof gedroogd schorsmeel ? | |
| 281. | de speciale kachel waarin deze brandstof werd verbrand ? | |

2.5. VACHELEDERFABRICAGE / LAVEN / UITLOOIEN

- | | | |
|------|--|--|
| 282. | Hoe noemt men het inleidend looien in opeenvolgende kuipen met een zwak zure en looistofhoudende oplossing ter inleiding van de eigenlijke looiing ? | |
| 283. | Hoe heet de bak of de kuip waarin dat gebeurt ? | |

- | | | |
|------|--|--|
| 284. | de oplossing die ervoor wordt gebruikt ? | |
| 285. | Hoe zegt men : de oplossing vervangen | |
| 286. | Kent u een benaming voor elk van de opeenvolgende oplossingen ? | |
| 287. | Hoe noemt men de opeenvolgende baden samen ? | |
| 288. | de ruimte of afdeling van het bedrijf waar deze soort voorlooiing plaats heeft ? | |
| 289. | Hoe noemt men een huid die deze voorlooiing heeft doorlopen ? | |
| 290. | Hoe noemt men het tweede stadium, de definitieve looiing in de vachelederbereiding ? | |
| 291. | Hoe heet het draaiend vat waarin de definitieve looiing plaatsvindt ? | |
| 292. | Hoe zegt men het vat laten draaien om de huiden goed te doordrenken met looivocht ? | |
| 293. | Hoe heet het verder looien na het draaien in het vat ? | |

2.6. MINERALE LOOIING

2.6.1. Aluinlooiing

- | | | |
|------|--|--|
| 294. | Hoe noemt men het looien van vellen met het haar erop, waarbij op de vleeszijde een mengsel van aluin en zout wordt ingewreven, of de huiden in zo'n oplossing worden gedrenkt ? | |
|------|--|--|

2.6.2. Chroomlooiing

- | | | |
|------|---|--|
| 295. | Hoe noemt men de voorbereiding van de ontkalkte huid voor de chroomlooiing ? Hierbij wordt de huid behandeld met een oplossing die 1% zuur en 10% keukenzout bevat (pikkelen) ? | |
| 296. | Hoe heet die oplossing ? | |
| 297. | een zo behandelde huid | |

- | | | |
|------|---|--|
| 298. | het vat of de kuip waarin dat geschiedt | |
| 299. | Hoe heet de eigenlijke looiing in één bad met basische chroomzouten ? | |
| 300. | Hoe heet de chroomlooiing in twee opeenvolgende baden ? | |
| 301. | Hoe heet daarvan het eerste bad ? | |
| 302. | Hoe heet daarvan het tweede bad ? | |
| 303. | Hoe noemt men een combinatie van minerale looiing met vetlooiing (met traan, olie of eierdooiers) om een blinkend leer te bekomen ? | |

2.7. VETLOOIING

- | | | |
|------|--|--|
| 304. | Hoe noemt men de looiing die zeemleer oplevert ? | |
| 305. | Hoe heet de insmering met traan of olie ? | |
| 306. | Hoe zegt men deze huiden opstapelen ? | |
| 307. | deze huiden omkeren | |
| 308. | het vet eruit persen | |
| 309. | het eruit geperste vet | |
| 310. | het wassen in een soda-oplossing | |

2.8. NABEWERKING VAN ZOOLLEER

- | | | |
|------|--|--|
| 311. | Hoe noemt men het nalooien van zoolleer om het te verbleken en steviger te maken ? | |
| 312. | het middel dat hiervoor gebruikt wordt ? | |
| 313. | het nalooien in een heteluchtvat ? | |
| 314. | Hoe heet dit vat ? | |
| 315. | het wassen na deze nalooiing ? | |

2.9. AFWERKEN VAN ZOOLLEER

- | | | |
|------|---|--|
| 316. | Hoe noemt men het afwerken van zoolleer in het algemeen ? | |
|------|---|--|

317. het bekloppen van dit leer met zware hamers (ouderwetse methode)

318. de machine waarmee dat nu gebeurt

319. het walsen of pletten van zoolleer

320. de machine waarmee dat gebeurt

2.10. NABEWERKEN VAN CHROOMLEER

321. Hoe heet het leer nat op tafels laten liggen opdat de aanwezige chroomzouten zich zouden binden aan de huid ?

322. het chroomleer wassen en spoelen om het van de zuren te ontdoen ?

2.11. DROGEN

323. Hoe zegt men het leer drogen na het looien, in het algemeen ?

324. het leer persen om het water eruit te verwijderen ?

325. de machine waarmee dat gebeurt

326. het leer aan stokken hangen om te drogen

327. de stok waaraan het leer te drogen wordt opgehangen

328. het raam waarop het te drogen leer wordt opgespannen

329. de kast waarin de opgespannen huiden worden gedroogd

330. de spijkers (met houten koppen) die gebruikt worden om het leer mee op te spannen

331. het op glasplaat plakken van (split)leer om te drogen

332. Hoe zegt men van leer : oppervlakkig droog, geen vocht meer verliezend ?

333. nog licht vochtig

334. goed droog

335. de ruimte of afdeling waar het leer gedroogd wordt, in het algemeen

336.	als het een zolder is	
337.	als het een afgesloten kamer is	
338.	Hoe heten de tochtschotten van de droogruimte ?	
339.	Hoe heet de persoon die in de drogerij werkt ?	
340.	na het drogen het leer met de borstel ontdoen van aangedroogd schorsmeel ?	
341.	de borstel waarmee dat gebeurt	
342.	de borstelmachine	
2.12. BIJWERKEN / SPLITTEN / SNOEIEN		
343.	gelooidde huid in de dikte halveren , splijten	
344.	de helft van de vleeskant	
345.	de helft van de nerfkant	
346.	de gelooidde huid recht afsnijden en ontdoen van kop, poten en flanken	
347.	het middendeel van het zo afgesneden vel leer	
348.	de overige delen samen	
349.	leer oprollen	
2.13. AFWERKING / TOUWEN		
350.	Kent u een algemene benaming voor het afwerken van leer wat o.a. behelst het stampen of pletten, stoten, stollen, schuren, schaven, rekken, vetten, bijwerken van de nerfplaat, K rispelen, verven, e.d.m.	
351.	Hoe heet de ruimte of de afdeling waar dat gebeurt ?	
352.	de arbeider die daar werkt ?	
353.	Hoe heette het vroegere stampen met de voeten van (een) gelooidde huid(en) om die soepel te maken (ill. 353)	
354.	de zware schoen of klomp die daarvoor gebruikt werd.	

2.13.1 Bewerking van de vleeskant

- | | |
|------|---|
| 355. | de door het looien grof en ruw geworden vleeskant van een gelooide huid reinigen met een gebogen mes met twee handvatten op een gebogen vlak (stoten) |
| 356. | het hiervoor gebruikte mes (ill. 356) |
| 357. | het schuine gebogen vlak waarop dit gebeurt ? (ill.357) |

2.13.2. Soepel maken, rekken

- | | |
|------|--|
| 358. | in plaats van met een rond mes over de opgespannen huid te trekken kan men ook de huid heen en weer wrijven over een vertikaal opgestelde ronde schijf. Hoe heet dit handwerk ? (ill. 358) |
| 359. | Hoe heet het toestel dat daarvoor gebruikt wordt (ill.359) |
| 360. | Hoe zegt men gedroogd leer soepel maken in het algemeen ? |
| 361. | het rekken in verschillende richtingen |
| 362. | de machine waarmee het gebeurt |
| 363. | opspannen in een raam om te rekken |
| 364. | dat raam waarin leer gerekt wordt |

2.13.3. Schaven, egaliseren

- | | |
|------|---|
| 365. | Hoe heet het op gelijke dikte brengen van gelooide huid (algemeen)? |
|------|---|

Dit kon op verschillende manieren gebeuren :

a) de ouderwetse methode bestond erin dat de gelooide huid tussen twee balken of op een rek bovenaan werd vastgeklemd. Onderaan de huid werd een tang of nijper vastgeklemd die verbonden is aan een gordel die rond de dijen van de werkman loopt. Door achteruit te stappen wordt het voor hem hangende leer opgespannen. Daarop kan de werkman nu met een mes de huid gladschaven (ill. 366)

- | | |
|------|--------------------------------------|
| 366. | Hoe heet deze handeling ? (slichten) |
|------|--------------------------------------|

367. Hoe heet het instrument waarmee men gladmaakt als het een ronde schijf is met een gat in het midden (ill. 367)

368. een ander mes

369. de tang of nijper aan de gordel

370. de gordel of riem op de dijen

b) met een bladmes in een houten handvat op een schuin oppervlak de leerhuid glad maken.

371. Hoe heet die bewerking (blancheren) ?

372. het mes dat daarvoor gebruikt wordt ? (blancheermes) (ill. 372)

373. het werkoppervlak waarop die bewerking geschiedt ?

2.13.4. Bewerking van de nerfkant

374. Hoe heette de bewerking na het stoten waarbij de gelooide huid op een tafel wordt gelegd en de nerfkant wordt natgemaakt, gereinigd en gladgemaakt met een ijzeren blad of een steen (uitzetten)

375. de tafel of het werkblad waarop dat geschiedde ?

376. het stalen of koperen blad in een houten handvat dat daarvoor wordt gebruikt

377. Hoe heet de steen die daarvoor ook wordt gebruikt (ill. 377)

378. de arbeider die dat doet

379. de machine waarmee deze bewerking wordt uitgevoerd

380. de nerftekening beter doen uitkomen in het algemeen

381. de werkwijze waarbij het leer dubbelgevouwen met de nerfkant naar het midden over elkaar wordt gewreven

382. de werkwijze waarbij met een geribde houten blok over de nerfkant wordt gewreven

383.	die houten blok (ill. 383)	
384.	de machine die het handwerktuig vervangt	
385.	Kent u verschillende soorten nerftekeningen benaming beschrijving	
386.	een houten blok met een kurklaag onderaan om het leer glanzend te maken (ill. 386)	
387.	het leer na het vetten aan de vleeskant op gelijke dikte brengen (schaven, falzen)	
388.	de machine waarmee dat gebeurt	
2.14.	PRENTEN / GLANZEN	
389.	met de hand of met de machine een motief of tekening in het leer persen (algemeen)	
390.	met een handrol	
391.	de handrol waarmee dat gebeurt	
392.	een met gewrichten verzwaard wagentje waarin die rol verwerkt is	
393.	een rol verbonden aan een veerbeugel	
394.	met de machine persen	
395.	de machine waarmee dat gebeurt	
396.	de plaat waarop de tekening staat	
397.	de rol waarop de tekening staat	
398.	de tekening of prent zelf	
399.	Hoe zegt men de opgekomen of ingeprente tekening gladstrijken	
400.	de machine waarmee dat geschiedt	
401.	de nerfkant van leer gladschuren na het anilineverven en voor het dekverven.	
402.	de machine om dat te doen	
403.	de werkman die dat doet	

- | | | |
|------|---|--|
| 404. | de ruimte of afdeling waar het leer geschuurd wordt | |
| 405. | leer na het vetten of het verven glanzend maken | |
| 406. | het handwerktuig waarmee dat geschiedde (ill.406) | |
| 407. | de machine waarmee dat gebeurt | |

2.15. VERVEN

- | | | |
|------|---|--|
| 408. | Hoe zegt men verven, kleuren van leer in het algemeen ? | |
| 409. | het zwart verven van leer op de ouderwetse manier | |
| 410. | het ouderwetse zwartmiddel | |
| 411. | verven met doordringende anilineverf | |
| 412. | anilineverf | |
| 413. | verven met een deklaag | |
| 414. | verf aangebracht als deklaag | |
| 415. | Welke soorten dekverf kent u ?
benaming omschrijving | |

- | | | |
|------|--|--|
| 416. | verven door onderdempeling in een stilstaand vat met kleurstof | |
| 417. | Hoe heet zo'n vat | |
| 418. | verven door te draaien in een vat met kleurstof | |
| 419. | Hoe heet zo'n draaiend vat | |
| 420. | verven met een borstel | |
| 421. | verven met een met pluche overtrokken plankje | |
| 422. | Hoe heet dit verfplankje | |
| 423. | de machine die deze verfwijze overneemt | |
| 424. | verven met een spuitpistool | |

425.	een spuitpistool	
426.	een spuitmachine	
427.	de verflaag vastzetten met een daartoe geschikt middel	
428.	het middel of te fixeren	
429.	de arbeider die leer verft	
430.	de ruimte of afdeling waar leer geleverd wordt	

3. HANDEL IN LEER

431. Hoe heet een (groot)handelaar in leer

3.1. Soorten leer

3.1.1. Benamingen naar de functie

432.	leer voor zolen	
433.	leer voor de bovenkant van schoenen	
434.	leer voor laarzen	
435.	leer voor de binnenkant van schoenen	
436.	leer voor tassen	
437.	leer voor riemen	
438.	andere	

3.1.2. Benamingen naar de herkomst

439.	leer van runderhuid in het algemeen	
440.	leer van koehuid	
441.	leer van vaarzen	
442.	leer van kalveren	
443.	leer van geiten	
444.	leer van reegeiten	
445.	leer van schapen	
446.	leer van een kruising van schapen en geiten	
447.	leer van varkens	
448.	leer van veulens	

449. leer van damherten	
450. leer van gemzen	
451. andere ?	

3.1.3. Benamingen naar de aard van de looiing of nabewerking

Wat zijn de dialectbenamingen van de volgende leersoorten :

452. bandenbox (rundbox)	
453. pinkleder (vetleder)	
454. gekorreld leder (box grainé)	
455. lichte bandenbox (mastbos - box génisse)	
456. kalfsleder (box-veau)	
457. chroom (chevreau-lustré)	
458. chèvre-chrevrette	
459. bazaar (mouton-agneau)	
460. métis	
461. veulen (poulain-Horse) ?	
462. peau de daim - peau de Chamois	
463. peau de Suède (veau velours)	
464. daim croûte (split)	
465. verlakt leder (Laqué)	
466. reptielenleder (serpent)	
467. nagebootst reptielenleder	

3.2. AFMETINGEN

468. een stapel van 12 leervellen	
469. de maat waarin de oppervlakte van een vel of een stapel vellen wordt uitgedrukt	
470. de machine die de oppervlakte van een leervel meet ?	

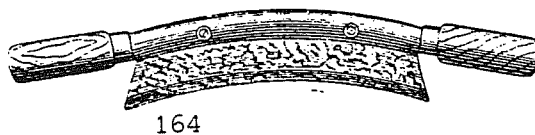
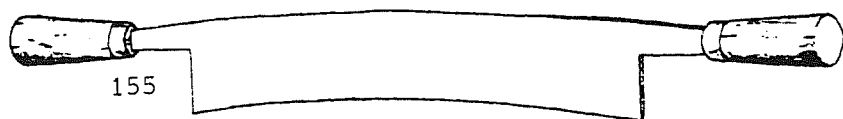
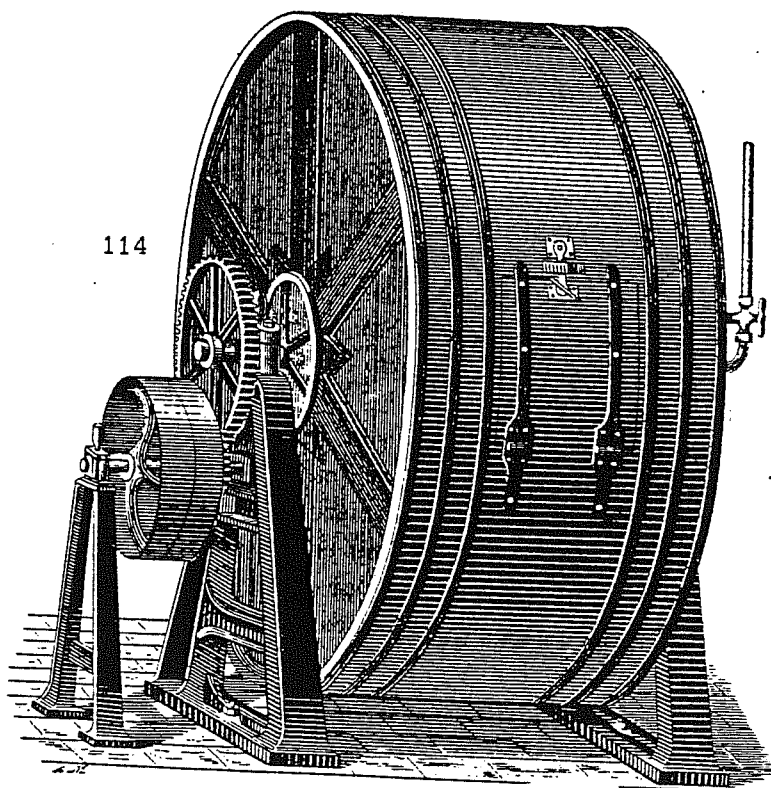
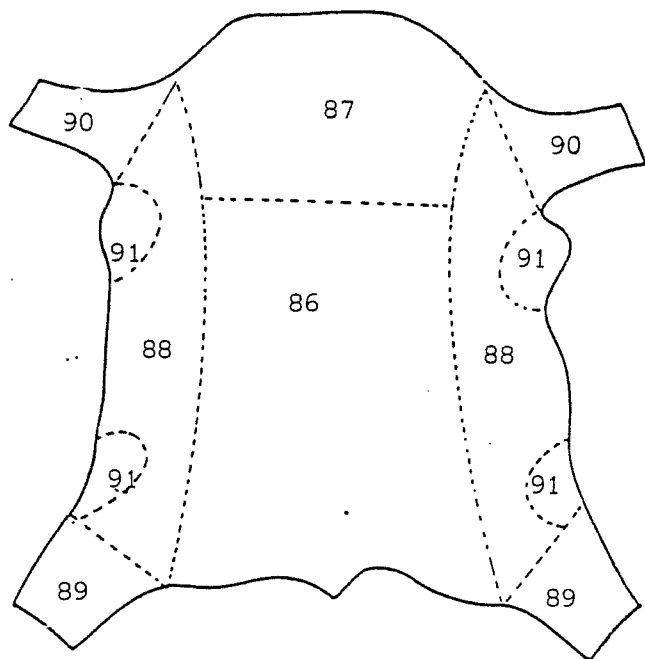
3.3. KWALITEITSINDELING

Hoe kwalificeert men in het dialect :

- | | |
|------|---|
| 471. | goede, onbeschadigde vellen leer |
| 472. | velen leer met een kleine beschadiging |
| 473. | velen leer met middelmatige beschadigingen of afval |
| 474. | velen leer met een vrij groot afvalgedeelte |
| 475. | velen met zeer veel afvalverlies |

Hoe kwalificeert men de grootte en dikte van vellen. Gewoonlijk wordt dit met een stempel van één of twee letters aangebracht ?

- | | |
|------|---|
| 476. | klein en licht |
| 477. | middelmatig licht |
| 478. | gemiddeld |
| 479. | middelmatig zwaar |
| 480. | zwaar |
| 481. | Hoe zegt men de leren vellen bijeen brengen volgens soort, kwaliteit, kleur, e.d. ? |
| 481. | Hoe heet een (groot)handelaar in leer |



165

